

FÅGLAR I VÄSTMANLAND

**50 år
med VOF
1969 - 2019**

Nr 4 - 2019

Fåglar i Västmanland

Nr 4, 2019

Årg 50, ISSN 1404-3297

Fåglar i Västmanland utges av

Västmanlands Ornitologiska

Förening (VOF) och utkommer med

3-4 nummer per år. Tidningen skickas med post till alla medlemmar

Redaktör

Christina Bredin

Ansvarig utgivare

Johan Karlsson

Distribution

Ulf Carlsson

VOF på nätet:

Hemsida: www.vof.birdlife.se

Facebook grupp: [Fåglar i Västmanland](#)

Facebook sida: [Västmanlands Ornitologiska Förening](#)

Medlemsavgift

Vuxna 160 kr

Familjemedlemskap 200 kr

Ungdom under 20 år 60 kr

Plusgiro 10654-2

Swish 123 577 0318

Tryck: PrimaTryck, Hallstahammar

OMSLAGSBILDERNA:

FRAMSIDA: TALLBIT, TOM SÄVSTRÖM

BAKSIDA: STEGLITSER, LENNART WAARA

Västmanlands Ornitologiska Förening (VOF)

Föreningen är en ideell, obunden sammanslutning som verkar för att bevara ett rikt fågelliv och öka kunskapen om fågelfaunan i Västmanland. Fågelskydd har spelat en central roll i föreningen sedan tillkomsten av VOF 1969. Inom styrelsen arbetar fågelskyddskommittén aktivt med flera konkreta projekt. Gruppen fungerar även som länk till myndigheter i frågor som rör fågelskydd. VOF arrangerar exkursioner och sammankomster och driver på olika sätt föreningens frågor. VOF är en integrerad regionalförening i BirdLife Sverige.

STYRELSE

Ordförande

Johan Karlsson, 070 666 0727
johan.karlsson.vof@gmail.com

Vice ordförande

Christina Bredin, 070 634 4120
christina.bredin@telia.com

Kassör

Inger Kjellberg, 070 170 9102
inger.kjellberg@gmail.com

Sekreterare

Marjatta Ericson, 070 600 0827
marjatta.ericson@telia.com

Fågelskyddsansvarig

Niclas Lignell, 070 770 57 79
n.lignell@gmail.com

Övriga ledamöter

Kalle Källebrink, 070 640 0501
kalle.kallebrink@gmail.com

Seppo Leppälampi, 076 645 9780
seppoleppalampi@hotmail.com

Andreas Porswald, 070 758 7895
andreas.porswald@gmail.com

Jacob Rudhe, 076 252 0696
jacobrudhe@hotmail.com

INNEHÅLL

Vår ordförande	Sid 5
Program	6-9
Nytt Ramsarområde 2002	10
VOF:s jubileumsår	11-13
Liaskogen	14-20
Ny holk för pilgrimsfalkarna	21
Några minnen — Bo Eriksson	22-23
Fågeltorn vid Norrsjön	24
Artrallyt	25
Hur många sångsvanar...	26
Invasion av tallbit	27
Inhängt	28-29
Notiser & Lokala klubbprogram	30
Lokala klubbar i Västmanland	31

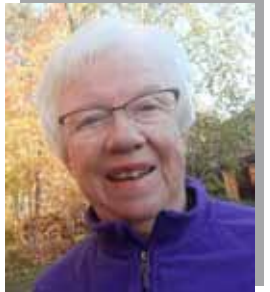

Osignerade artiklar är skrivna av redaktören.

Fina bilder gör tidningen trevligare att läsa. Stort tack till de fotografer som ställt sina bilder till förfogande i detta nummer:

Anders Lundin
Christer Chille Pettersson
Daniel Green
Filip Jansson
Jens Berning
Johan Karlsson
Jörgen Lindberg
Lennart Waara
Nori Ahari
Sven-Olof Eriksson
Tom Sävström

Redaktören

Jubileumsåret börjar lida mot sitt slut men del saker kommer att leva vidare. Våra blå västar som vi tagit fram för att bära under olika evenemang så att besökarna lätt ska kunna ta kontakt med oss VOF:are.

De gröna sittdynorna kommer att göra gott när vi behöver sitta på kalla eller våta underlag i naturen. Det finns fortfarande sittdynor kvar, så om du inte fått någon kan du höra av dig så ordnar vi det.

Fotoutställningen som satt i Eggeborns fönster i Västerås under hösten har setts och uppskattats av många förbipasserande. Stort tack till Jens och Lisa på Eggeborns.

Nytt år, nya rutiner för inbetalning av medlemsavgiften. Västmanlands Ornitologiska Förening är nu fullt ansluten som regionalförening till BirdLife Sverige. Medlemsregistret för VOF hanteras nu av BirdLife Sverige, som även skickar ut inbetalningskort för ditt medlemskap i VOF. Hoppas du gillar denna utveckling. Har du några frågor i detta ärende får du gärna höra av dig till mig.

Vi ses på Artrallyt!

Christina Bredin
christina.bredin@telia.com

Fotoexperter inom Audio Video

AUDIO VIDEO

Vasagatan 22, Västerås
Tel. 021-186700,
butik@eggeborns.se

Västmanlands största foto & kikarsortiment!

Kom in i butiken och prova ut den kikare som passar just dig. Vi jobbar med välkända varumärken och har produkter i alla prisklasser. Hos oss hittar du allt från barnkikare & lappar till professionell fotoutrustning.

www.eggeborns.se

Vår ordförande Johan har ordet

Nu är vårt jubileumsår slut. Ett år med en hel del tillbakablickar. Själv uppskattade jag mycket jubileumsnumret av vår medlemstidning Fåglar i Västmanland. Att få läsa något från alla nu levande före detta ordförande i föreningen var något som gav inspiration. Att få träffa så många av er medlemmar på vår jubileumsfest var också roligt.

Men nu vill jag blicka framåt och hälsa alla nya medlemmar välkomna till föreningen. I skrivande stund vet jag inte exakt hur många nya medlemmar vi fick i och med att vi anslöt oss till "Kedjan" och integrerade vår medlemskår med BirdLife Sverige, men en överslagsräkning på våra medlemmar och deras medlemmar i Västmanland gör nog att vi hamnar någonstans mellan 200 och 300 nya medlemmar.

För mig personligen går 2019 till historien som ett hybridår, då flera kryss omvandlades till hybrider. Man kan välja att sura och gnälla över det, men man kan också välja att se det som att forskningen går framåt vilket är bra mycket viktigare än några kryss i fågelboken.

BirdLife Sveriges styrelse hade styrelsemöte i Västerås i december och jag och Niclas Lignell var med en stund och fick presentera vår verksamhet. En frågvis stund från engagerade styrelsemedlemmar som var nyfikna på oss och väldigt positiva. Projekt Hälleskogsbrännan lyftes fram och vårt fokus på att väcka och ta tillvara på fågelintresset uppskattades. Så sträck på er alla som är med och bidrar.

Nu ser jag fram emot 2020 med nya kryss för egen del och nya framsteg i forskningen och fågelnskyddsarbetet för fåglarnas skull.

Johan Karlsson
070-666 0727

Vi ses i fält!
Johan

INBJUDAN TILL ÅRSMÖTE
med Västmanlands Ornitologiska Förening

LÖRDAG 8/2, 2020 kl. 16-18
i Arboga.

PROGRAM

Vinter 2020

Vår exkursionsverksamhet vänder sig främst till våra medlemmar, men det finns inget medlemskrav för att delta i våra exkursioner. Vi erbjuder en öppen verksamhet som ger fler chans att se vad vi gör. På så sätt ökar vi intresset för fåglar och naturen i Västmanland.

Vi erbjuder två större utflykter per år, heldag eller med övernattnig. En på våren och en på hösten. Mellan dessa erbjuder vi kortare exkursioner minst en gång i månaden då vi besöker kända och okända lokaler med varierande svårighetsgrad på skådningen.

För att det ska bli lättare att se om en programpunkt passar just dig så klassificerar vi våra exkursioner utifrån svårighetsgrad. Foto Johan Karlsson om ej annat anges.

JANUARI 11 — EKEBY VÅTMARK

Ekeby våtmark som är en del av reningsverket i Eskilstuna erbjuder övervintrande fågel i öppet vatten hela vintern. Det öppna vattnet gör att det stannar gott om fågel som annars väljer att flytta lite längre söderut. Forsärla, vattenrall, sävsparv, salskrake, simänder, gäss och svanar.

Området är lättillgängligt med anlagda promenadstigar runt dammarna och två fågeltorn med utsikt över hela området.

Ledare: Johan Karlsson

Anmälan: Johan Karlsson, 070-666 0727

johan.karlsson.vof@gmail.com

JANUARI — 18 ARTRALLYT

FOTO: FILIP JANSSON

Samling: 08:00 Vallby Friluftsmuseum, Västerås

Svårighetsgrad: Nybörjarvänlig skådning

Fysisk krävande: Promenad- och rullstolsvänliga stigar

Målarter: Övervintrande våtmarksfåglar

För 20:e året i rad kör vi Artrallyt. Vi tävlar i lag om att hitta flest arter mellan kl 00.00 och 15.00.

Det finns tre priser att tävla om: Korparna, Tofsmesen och Gröngölingen. Läs mer på sidan 23.

Anmälan ditt lag till: Ulf Carlson 0703 745 979 eller vof.artrally@gmail.com

FEBRUARI 1-2 — VINTERFÅGLAR INPÅ KNUTEN

Den sista helgen i januari räknas fåglar vid fågelborden runt om i Sverige. Vid den senaste räkningen "deltog" över 20 000 fågelbord! Helgen förlängs dessutom med fredag och måndag för att även förskolor och skolklasser ska kunna delta.

VOF kommer under lördagen att arrangera en offentlig räkning vid matningen i Notuddsparken, Västerås. Dit är alla välkomna att hjälpa till och ställa frågor om fåglar och fågel-skådning.

Ansvarig: Västmanlands Ornitologiska Förening

Plats: Notuddsparken Västerås

Tid: 10.00-13:00

FOTO: CHRISTINA BREDIN

FEBRUARI 15 — ROVFÅGELSEKKURSION

Förutom rovfåglar finns det också goda möjligheter att hitta skogsfågel, strömstare mm. Dagen avslutas vid någon matning i skogen för lite småfågelskådning.

Anmälan: Johan Karlsson, 070-666 0727
johan.karlsson.vof@gmail.com

Ledare: Johan Karlsson

Samling: 07:30 vid Vallby Friluftsmuseum.

Svårighetsgrad: Medelsvår skådning

Fysisk krävande: Vi åker bil och går korta sträckor

Målarter: Övervintrande fåglar, med fokus på rovfåglar

En hel del rovfåglar flyttar från Sverige under vintern, men de som stannar blir oftast väldigt stationära. Vi försöker hitta dessa under en dagstur på slätter och skogarna runt Västerås.

FEBRUARI 29 — ÖRNRÄKNING RUNT MÄLAREN

I månadsskiftet februari/mars är det örnräkning runt hela mellansverige under ledning av Rördrommens fältstation i Södermanland.

Flera av platserna som det räknas från ligger i Västmanland och är bemannade av medlemmar i VOF kl 10-12. Allmänheten är mycket välkomna att besöka dessa platser.

På VOF:s hemsida hittar du dessa platser när dagen närmar sig.

FOTO: JÖRGEN LINDBERG

MARS 14-22 — UGGLEVECKAN

Det är dags för vår årliga ugglevecka med flera exkursioner och aktiviteter i uggleskogarna runt om i Västmanland.

Varje år under 9 nätter sammanställs alla observationer i landskapet. Samtidigt samlas lokalklubbar och fågelintresserade och åker runt och lyssnar eller skådar.

Eftersom ugglor följer sorkarnas population så varierar resultaten år till år. Även väder under uggleveckan spelar en viss roll för resultaten. Men många rapporter under senhösten tyder på god tillgång på smågnagare, så om vintern är bra för dem kan vi se fram emot en bra ugglevår.

Ansvarig: Sören Larsson
Kontakt: tel 070-56 78 725,
soren20@telia.com

MARS 21 — UGGLEEXKURSION

Då vi rör oss på mindre skogsvägar och oftast ställer bilarna intill vägen måste vi begränsa antalet bilar till 4 för att få plats. Därför är platserna begränsade till 16 personer inklusive ledare och alla bilar måste vara fulla. Först till kvarn!

Anmälan: till Johan Karlsson, 070-6660727
johan.karlsson.vof@gmail.com
Deltagare: Max 15 deltagare [först till kvarn]
Ledare: Johan Karlsson
Samling: 17:00 Vallby P, Västerås
Svårighetsgrad: Medelsvår skådning
Fysisk krävande: Vi åker bil mellan olika observationsplatser och går kortare sträckor.
Målarter: Ugglor.

I samband med uggleveckan håller vi en uggleexkursion där vi fokuserar på att se och höra så många ugglearter som vi kan.

Vart vi åker beror lite på resultat från veckans inventeringar, men vi brukar starta i kulturbygden kring Mälaren och sedan röra oss upp mot skogarna när det blir mörkt.

OBS!

Ändringar i programmen kan uppstå. Håll utkik på hemsidan och Facebook för aktuellt program.

Program Rapphönan

Vi träffas första måndagen i månaden kl. 18.00.

Inneträffar i Studiefrämjandets lokal Pilgatan 8 i Västerås. Alla fågelintresserade tjejer är hjärtligt välkomna. Ta med fika. Rapphönan deltar även i VOF:s ordinarie utflykter. Mer info om programmet kommer på hemsidan.

Måndag 13 januari
Inneträff, tema Artrally

Måndag 3 februari
Inneträff, tema rovfåglar.

Lördag 29 februari
Örnräkning kl 10-12
Gäddholms brygga

Måndag 2 mars
Inneträff, tema ugglor.

Kontaktpersoner:
Christina Bredin, 070 634 4120
Marjatta Ericsson, 070 600 0827

Program Daglediga

Inomhusträffar torsdagar i Studiefrämjandets lokaler, Pilgatan 8C Västerås börjar alltid kl 14.00 och slutar efter ett par timmar. Du är välkommen dit utan föransmälan. Vissa gånger har vi ett i förväg bestämt program med inbjudna föreläsare, andra gånger deltar vi själva med våra egna erfarenheter och visar bilder, filmer eller tar upp frågor till diskussion.

Dagsutflykterna Samling vid Vallby Friluftsmuseum P. för samåkning. Milersättning 8 kr/mil till föraren. Anmäl dig senast dagen före.

Program 2020 kommer på VOFs hemsida i början av januari.

Vi startar den 16 januari kl 14.00 på Studiefrämjandet och slutar säsongen i maj.

Kontaktpersoner dagledigas verksamhet:

Bo Askerin	070 - 172 26 50
Britt Björkman	073 - 096 85 20
Erik Westman	073 - 023 85 90
Göran Johansson	070 - 684 73 85
Lennart Urby	070 - 317 55 42
Sten-Ove Sandell	073- 544 56 20
Ulla Stengårde	073 - 984 29 46,

Saxat ur
FIV 2002

Asköviken och Ridöarkipelagen -nytt Ramsarområde 2002

Text & foto:
Torbjörn Hegedüs

Jens Wahlstedt
och Christer
Svensk vid Ram-
sarinvieringen 4
juni 2002

Området som omfattar Asköviken, Tidö och Ridöarkipelagen i Västmanland och Sundbyholmsarkipelagen och Sörfjärden i Sörmland förklarades som nytt Ramsarområde 2002. Namnet på det länsöverskridande Ramsarområdet blir Asköviken-Sörfjärden.

Ramsarkonventionen är det populära namnet på den konvention om våtmarker av internationell betydelse, i synnerhet som livsmiljö för våtmarksfåglar som antogs av ett antal länder i den iranska staden Ramsar 1971.

Ramsarområdenas naturvärden skall skyddas och bevaras, vilket även kan innefatta till exempel skötsel i form av beteshävd. Sverige utvidgade sin lista 2002 med 21 nya områden så listan omfattar idag 51 svenska områden. Även Dalälven med Färnebofjärden som delvis berör Västmanlands län var med bland de nya lokalerna.

I Västmanland har vi ett område till och det är Svartåområdet som avsattes 1985 och som omfattar Gorgen, Nötmyran, Fläcksjön och Gussjön. Det området utökades i år med Rörbosjön. ■

Fotoutställningen som fanns i Eggeborns fönster i Västerås september till november.

VOF:s jubileumsår avslutades med en uppskattad fest på Westerqvarn i november. Redan på eftermiddagen samlades de 77 deltagarna för att mingla, titta på fotoutställningen från Eggeborns fönster och lyssna på Per Angelstams intressanta föredrag om fåglar som pedagogiskt verktyg. Göran Andersson bidrog med en spirituell betraktelse.

Till Thomas Pettersson överlämnades BirdLife Sveriges förtjänsttecken av Karin Forsell som tack för Thomas mångåriga arbete i föreningen samt för kartläggningen av Västmanlands fågelfauna förr och nu.

Studiefrämjandets representant Therese Jäderberg uppvaktade VOF med en gåva på 1.000 kr att använda till utveckling av vår ungdomssatsning.

BirdLife Sverige uppvaktade med en gåva på 10.000 kr att användas till projekt ringmärkning.

Vid den efterföljande middagen var stämningen hög och maten mycket uppskattad. Jacob Rudhe bjöd in till en klurig och rolig fågel Quiz under kvällen.

På nästa uppslag har festens fotograf Nori Ahari fångat många av deltagarna på bild.

Stort tack till alla som under året bidragit till de olika jubileumsaktiviteterna. ■

VOF 50

1969 - 2019
Västmanlands Ornitologiska Förening

Utställningen visades på 50-års festen, på Studiefrämjandet i december och kommer till Virsbo Konsthall.

Jubileumsfesten på Westerqwarn 16/11

FOTOGRAF: NORI AHARI

Vår föredragshållare Per Angelstam med
Gunnar Lignell

Thomas Pettersson fick ta emot
BirdLife Sveriges förtjänsttecken.

Till vänster Sten Andersson, ordförande
1973-74, still going strong.

Här har ett antal Rapphönor samlats.

Liaskogen

Inventering 2000 - 2019

Text: Mats Andersson &
Sven-Olof Eriksson

Foto: Sven-Olof Eriksson

Mats Andersson och Sven-Olof Eriksson

I tjuo år har en fågelinventering genomförts i Liaskogen som är belägen sydväst om Frövi intill sjön Värings västra sida. I slutet av 1980-talet uppmärksammades Liaskogens höga naturvärden och en vitryggig hackspett i området var upptakten. Liaskogen inventerades våren-sommaren 1995 av Frövi Fågelklubb och Linde Naturskyddsförening. Inventeringens fokus var förutom på fågellivet även kärlväxter, lavar, mossor och vedsvampar.

En skrivelse sändes därefter till länsstyrelsen och kommunstyrelsen med begäran om skydd för området. Begäran behandlades positivt och Liaskogen blev ett naturreservat och invigningen skedde 1998.

Med start år 2000 påbörjades en årlig fågelinventering. Inventeringens syfte var att följa fågellivets utveckling och försöka identifiera trender och andra förändringar. Nedan följer en presentation av området och resultat från inventeringen.

Området

Liaskogens naturreservat har en yta på 83 hektar. Liaskogen är ett flackt låglänt område mellan byn Lia och sjön Väringen strax söder om Frövi i Lindesbergs kommun. Liaskogen är ett stort och värdefullt sammanhängande sumpskogsområde med fastmarksholmar. Skogen uppkom till största delen efter att Väringen sänktes i slutet av 1800-talet och har sedan dess i stort sett utvecklats fritt.

Skogen är en fint sammansatt mosaik av sumpskog och moränkullar. Sumpskogen utgörs till största delen av örtrik klibbal-sumpskog med inslag av gran. Moränkullarna

är bevuxen med i huvudsak asp och björk med inväxande gran. Marken är bördig och i fältskiktet finns högrter representerade. Skogens medelålder är ca 100 år men vissa partier med äldre skog finns, övre åldern på tall, gran och asp är 150 år. Dessa partier återfinns på de kullar som en gång bildade öar i sjön Väringen. De gamla asparna representeras av gigantiska exemplar som mäter över 30 meters höjd.

Spår av visst skogsbruk finns ställvis i form av svaga gallringar och vindfällshuggningar. Till stora delar ger ändå skogen ett orört intryck. Tillgången på död ved är hög både vad gäller stående död ved och liggande lågor i olika nedbrytningsstadier.

Många ovanliga arter av lavar, mossor och vedsvampar växer både på den döda veden och på levande träd. Bland annat kan man hitta lunglav och västlig njurlav, asphättemossa och fällmossa samt ullticka och brandticka.

Omloppstiden på gran i området är kort vilket förklarar den höga andelen död granved, bitvis är den så kallade självgallringsfrekvensen hos granen hög. Utöver ovan nämnda trädslag finns lind, hassel, hägg, rönn, ek och säl, alla sparsamt representerade i området.

Till området hör även stränderna och de vassbevuxna vikarna, varav Liaviken är störst. Dessutom ingår åkermarker, igenväxande betesmarker och andra buskrika marker i utkanterna.

Metod

Inventeringen är en så kallad punkttaxering. En förutbestämd slinga följs med 12 stopp där en räkning sker av alla hörda och sedda fåglar under exakt fem minuter. De 12 punkterna är förlagda så att dubbelräkning ska undvikas. De fåglar som hörs eller ses mellan punkterna med stopp tas inte med i protokollet. Inventeringen startar vid reservatets parkering och ruten följer därefter en markerad gångstig. Från parkeringen till naturreservatet är det ca 800 meter. Den markerade gångstigen i reservatet är cirka 2 km lång. Totalt är inventeringsruten knappt 3 km.

Under åren 2000–2019 genomfördes 2-5 inventeringstillfällen per år (i genomsnitt 3,5 tillfällen, från och med 2011 dock tre tillfällen årligen). Datum för inventeringarna har inte varit exakt samma men majoriteten har förlagts under perioden 25 maj till 10 juni. Samtliga besök gjordes under morgonen med start kl. 06:00. Inventerare har alla år varit Mats Andersson och Sven-Olof Eriksson.

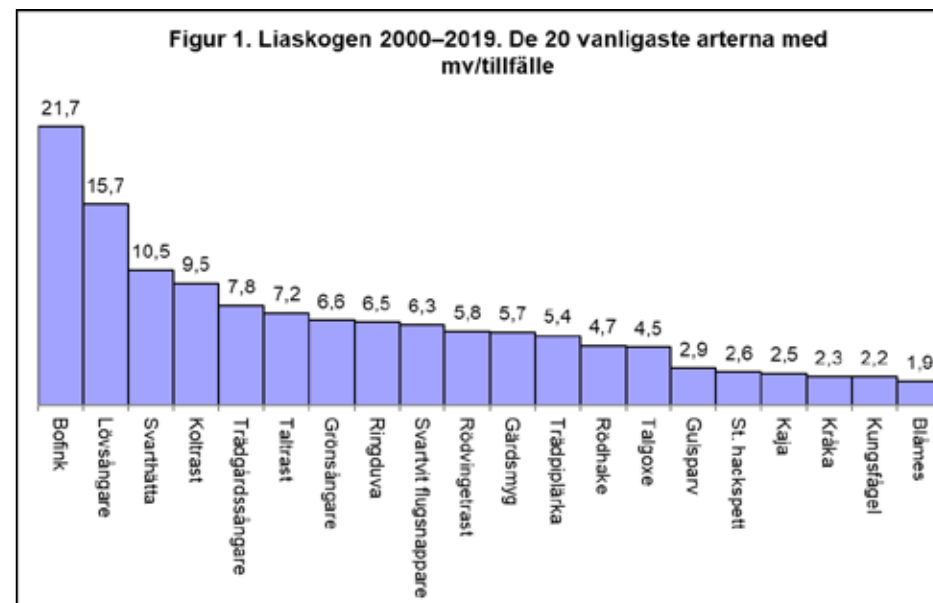
Resultat

Sammanlagt under de tjuo åren har 95 arter noterats i samband med inventeringen.

De arter som har visat den tydligast positiva trenden har varit större hackspett, gärdsmyg, svarthätta och trädgårdssångare. Arter med tydligast negativ trend är mindre hackspett, kråka, svartmes, björktrast, lövsångare, grönfink och gulsparv.

Figur 1 redovisar i turordning för de 20 vanligaste arterna (medelvärde för samtliga år).

Figur 2 (sid. 18) visar på antalet arter och individer i diagram.

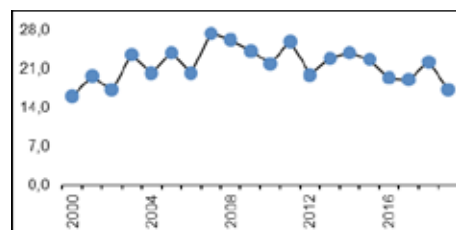

Nedan kommenteras i turordning dels några av de vanligaste arterna under 2000–2019 och dels några övriga arter knutna till Liaskogen.

Arternas antal redovisas i diagram (räknat som medelvärde av de enskilda årens inventeringstillfällen). Efter artens latinska namn anges medelvärdet för alla tjugo år.

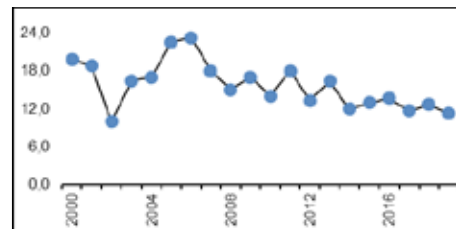
Det görs också för många arter en jämförelse med Svensk Fågeltaxering, den svenska övervakningen av fåglarnas populationsutveckling åren 1975–2018. Här jämförs resultaten från sommarpunktrutterna och standardrutterna. Sommarpunktrutterna har räknats sedan 1975 i främst södra Sverige. Standardrutterna, som också räknas sommartid och startade 1996, täcker hela Sverige med jämn geografisk spridning.

Bofink *Fringilla coelebs* (21,7)

Bofinken har varit den vanligaste arten samtliga år. Åren 2007–2008 var de högsta siffrorna för att därefter sjunka något. Detta sammanfaller med den allmänna trenden för Sverige. Inom Svensk Fågeltaxering har bofinken dock ökat de senaste tjugo åren på de s.k. standardrutterna i norra Sverige. I södra Sverige har beståndet varit stabilt. De s.k. punktrutterna visar en svag minskning i södra Sverige (Green, Haas & Lindström 2018, 2019).

Lövsångare *Phylloscopus trochilus* (15,7)

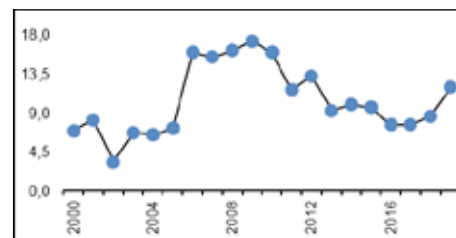

Lövsångaren uppvisar en tydlig nedgång (en dryg halvering) räknat från 2006, då med högsta antalet 25,3 till lägsta antalet 11,3 för 2019.

Den allmänna trenden under de senaste tio åren för Sverige är nedåtgående, både för nordliga och sydliga lövsångare (Green, Haas & Lindström 2018, 2019). Det finns två raser lövsångare i Sverige; en nordlig *acredula* och en sydlig *trochilus*. Övergången sker i södra Norrland mellan 62 och 63°N.

Lövsångaren är vår vanligaste fågel i landet med ett beräknat antal par om 13 miljoner. Denna uppskattning gjordes 2008 och återfinns i boken "Fåglarna i Sverige - antal och förekomst".

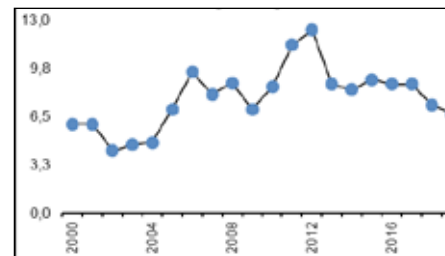
Svarthätta *Sylvia atricapilla* (10,5)

Trenden för hela perioden är tydligt positivt, däremot från 2010 en vikande trend. Svarthättan ökade snabbt efter 2005, då mer än en fördubbling skedde. Antalet låg då ganska stabilt mellan 15 och 17 individer per tillfälle 2006–2010. Åren 2008–2010 hade den gått förbi lövsångaren och var den näst vanligaste fågeln i Liaskogen. Därefter sjönk antalet för att under 2019 åter öka. Kanske ett trendbrott? Trenden följer ganska väl den som gäller i övriga landet. Enligt Svensk Fågeltaxering har svarthättan ökat i antal sedan starten 1975 för att under senare år avstanna och till och med minska (Green, Haas & Lindström 2017, 2018, 2019). Svarthättan är knuten till södra Sverige och antalet minskar snabbt från södra Dalarna och mot nordost (Ottozon, U. m.fl. 2012). Alltså inte så långt bort från vår kommun.

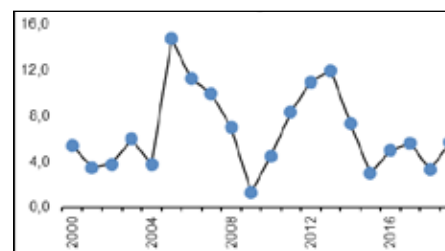
Trädgårdssångare *Sylvia borin* (7,8)

Trädgårdssångaren uppvisar en tydligt uppåtgående trend under hela tjugoårsperioden. De senaste sju åren har dock trenden varit nedåtgående.

Trädgårdssångaren tillhör de tjugo vanligaste fågelarterna i Sverige och skattas som nummer tretton. Populationen bedömdes 2008 som stabil de senaste trettio åren (Ottozon, U. m.fl. 2012). Arten finns sällan i ren barrskog och är som vanligast i rika lövskogar. Enligt en undersökning i Dalarna krävdes det minst 15 % lövinslag innan den ens fanns. Därefter, upp till 90 % lövinslag, var tätheten nästan samma. Vid lövinslag över 95 % var dock tätheterna flerdubbelt högre än i blandskogen (Forslund 2003).

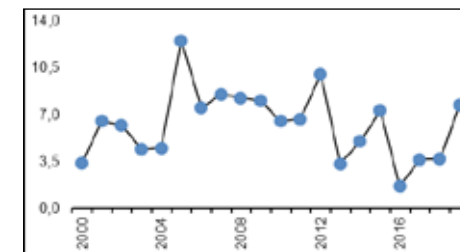
Grönsångare *Phylloscopus sibilatrix* (6,6)

Grönsångaren har varierat i antal under åren. De första fem åren var antalen mellan 3,5 och 6,0, för att under 2005 kraftigt öka till högsta siffran 14,8. Därefter sjönk antalen successivt till 2009 med den lägsta siffran för alla år (1,3). Sedan ökade antalen fram till 2013, för att åter minska tydligt och senaste fem åren har de varit ganska stabila.

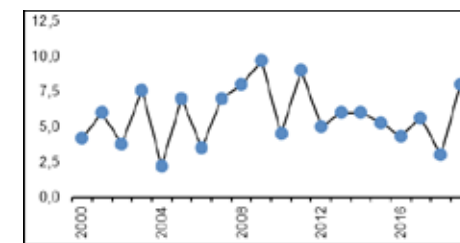
Trenden i Sverige är minskande efter år 2000 (Green, Haas & Lindström 2018, 2019).

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca* (6,3)

Svartvit flugsnapparen uppvisar en svagt nedåtgående trend för samtliga år. År 2005 fanns den högsta siffran (12,5). Därefter var siffrorna stabila sex år för att under 2012 öka till 10,0. Efter en tydlig nedgång 2013 ökade antalet åter de följande två åren för att under 2016 uppvisa den lägsta siffran för alla år (1,7). En ökning dock sedan 2017. Det svenska beståndet har minskat sedan mitten av 1980-talet och under tioårsperioden 2009–2018 var svartvit flugsnappare bland de arter som med statistisk säkerhet minskat kraftigast (Green, Haas & Lindström 2019).

Rödvingetrast *Turdus iliacus* (5,8)

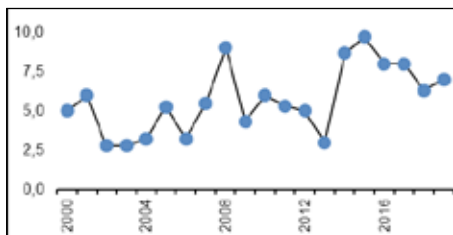

Rödvingetrasten har varit ganska stabil men har pendlat mellan 2,3 och 9,7. Efter 2011 har den dock visat små förändringar mellan åren. Trenden är svagt positiv.

Rödvingetrasten häckar i skogsmark över större delen av Sverige, men saknas nästan helt i Skåne, Blekinge, Halland och sydvästra Småland.

Enligt den svenska övervakningen av fåglarnas populationsutveckling går det dåligt för arten. Där visas också att rödvingetrasten verkar dra sig tillbaka norrut. Arten minskar i hela landet, men minskningen är tre gånger starkare i söder och man tror det finns en koppling till varmare klimat.

Gärdsmyg *Troglodytes troglodytes* (5,7)

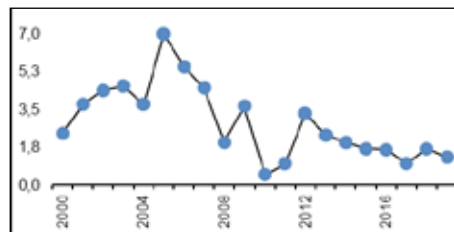

Gärdsmygen uppvisar för hela tjugooårsperioden en positiv trend. Däremot finns det några årsvariationer. Mellan 2008 och 2009 halverades summan. Gärdsmygen är känslig för kalla vintrar men milda vintrar visar sig snabbt i ökande antal. De sista sex åren har det i genomsnitt noterats knappt åtta gärdsmygar per inventeringstillfälle.

Efter vintern 2008–2009 minskade beståndet med 60 % enligt Svensk Fågeltaxering, men tycks nu helt ha återhämtat sig. Kanske har det aldrig funnits så många gärdsmygar i Sverige som det gör nu?

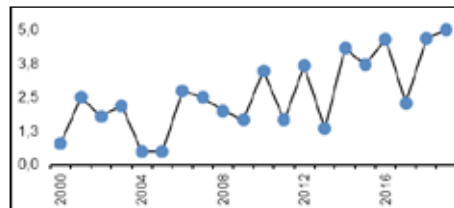
Gulspurv *Emberiza citrinella* (2,9)

Totalt en nedåtgående trend för gulsparven. Gulsparven är i Liaskogen knuten till ytterområdet, i den öppna kantzonen till reservatet. I hela landet har gulsparven minskat sedan

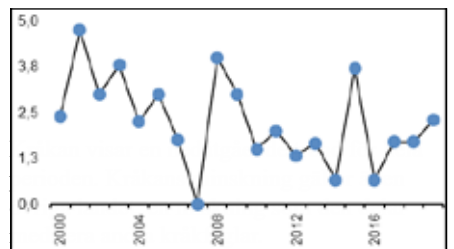
lång tid och i Europa har artens antal halverats sedan 1980. I Sverige har minskningen i norr varit dubbelt så snabb som i söder.

Större hackspett *Dendrocopos major* (2,6)

Större hackspetten visar en positiv trend för alla år. Den kan dock variera tydligt mellan åren. Tillgången på gran- och tallfrön styr överlevnaden särskilt vintertid. Data från standardrutterna inom Svensk fågeltaxering visar på en ökning de senaste tjugo åren och oförändrat från punktrutterna samma period.

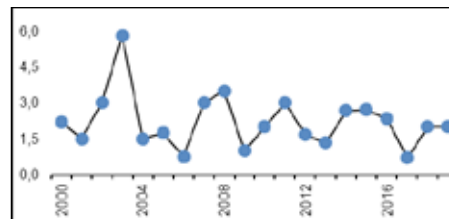
Kråka *Corvus corone* (2,3)

Enligt de s.k. standardrutterna är trenderna mest negativa de senaste 10 åren.

Kungsfågel *Regulus regulus* (2,2)

Kungsfågeln uppvisar en svagt nedåtgående trend. Ett högt värde år 2003, med knappt sex individer påverkar trenden, annars ganska stabila siffror. För övriga Sverige gäller en minskning i det långa perspektivet, däremot en ökning de senaste tio åren (Green, Haas & Lindström 2019).

ÖVRIGA ARTER

Skogsduva *Columba oenas*. Har minskat. Från att den under de första åren var årlig är den nu noterad kanske vartannat år. Artens häckningsområde är främst i södra delen av landet och når kanske inte så mycket längre norrut än vår kommun. Skogsduvan har under lång tid minskat men har ökat något efter 2000.

Gök *Cuculus canorus*. Under åtta av åren har ingen gök noterats. Medelvärde för samtliga enskilda årens inventeringstillfällen är 0,7. Efter 2008 har göken varit mer frekvent förekommande och kanske en ökning är på gång. Göken minskade kraftigt i landet under 1970- och 1980-talen. Efter år 2000 skedde en återhämtning i södra Sverige medan minskningen fortsatte i norr. De senaste tio åren har den dock åter minskat.

Gröngöling *Picus viridis*. Noteras från punkterna nästan varje år med mellan 1-4 ex (fyra år dock utan notering). Trenden är svagt positivt. Medelvärde för samtliga enskilda årens inventeringstillfällen är 0,5. Gröngölingen häckar främst i södra Sverige upp till våra breddgrader.

Mindre hackspett *Dendrocopos minor*. Har noterats med färre antal de senaste tio åren, även om årets notering var näst högst. Trenden stämmer väl med Svensk Fågeltaxering, där det rapporteras om en signifikant minskning de senaste tio åren.

Taltrast *Turdus philomelos*. Har haft stabila värden. Frånsett första årets låga värde (2,6) har värdena pendlat mellan 4,7 och 11,3. Detta följer den allmänna trenden för Sverige med relativt oförändrade antal, vilket även gäller koltrasten (Green, Haas & Lindström 2018, 2019). Taltrasten är Sveriges vanligaste trast och förekommer i alla typer av skog över hela landet, även om de högsta tätheterna är i södra Sverige.

Rödhake *Erithacus rubecula*. Rödhaken har varit stabil under åren (frånsett 2006 och 2019 med endast 1,0 respektive 1,7) och visar ingen trend. För hela Sverige är rödhaken en av de mest stabila arterna vad gäller det häckande beståndet. Däremot har den ökat stadigt som övervintrare sedan de kalla vintrarna i mitten av 1980-talet. Sannolikt beroende på de allt varmare vintrarna sedan dess. Om det är svenska häckande fåglar som övervintrar här, eller om de kommer längre österifrån, är inte känt.

Lundsångare *Phylloscopus trochiloides*. Har från punkterna noterats tre år (2000, 2012, 2016) med sjungande. Lundsångaren är en sällsynt och oregelbunden fågel som inte är årsviss i Västmanland.

Gransångare *Phylloscopus collybita*. Gransångaren har noterats två gånger under åren (2002, 2016). Det finns två raser i Sverige, en nordlig abietinus och en sydlig collybita. Båda raserna ökar stadigt i landet. Det blir intressant att följa utvecklingen i vårt område, även om det i nuläget är oklart vilken av raserna som uppträder hos oss under häckningstiden.

Mindre flugsnappare *Ficedula parva*. Mindre flugsnapparen har noterats under nio av

Trädpiplärkan är en av de vanligaste fåglarna i landet och hamnade som nummer sex med 2,4 miljoner par vid uppskattningen som gjordes 2008. ■

Referenser

Forslund, M. 2003. *Fågelfaunan i olika skogsmiljöer - en studie på beståndsnivå*. Skogsstyrelsens rapportserie nr. 2003:2.

Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2017. *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling*. Årsrapport för 2016. Lunds Universitet.

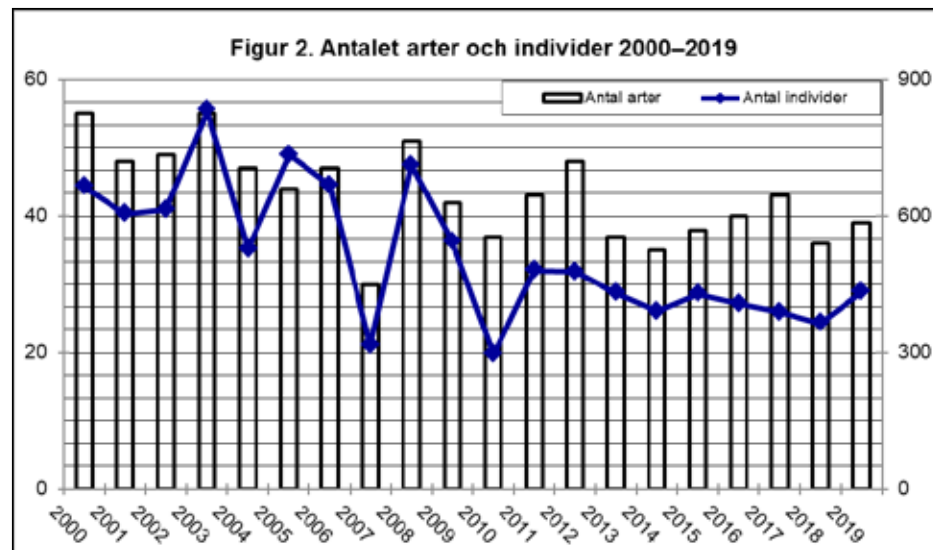
Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2018. *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling*. Årsrapport för 2017. Lunds Universitet.

Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2019. *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling*. Årsrapport för 2018. Lunds Universitet.

Ottosson, U. m.fl. 2012. *Fåglarna i Sverige - antal och förekomst*. SOF.

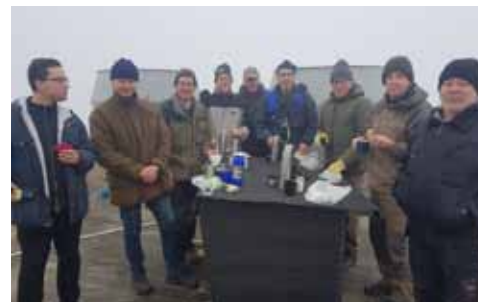
de tjugo åren, både 2007 och 2019 hördes två olika individer. En trolig gissning är att häckning sker regelbundet i Liaskogen.

Trädpiplärka *Anthus trivialis*. Trädpiplärkan har varit stabil, även om en mycket svagt nedåtgående trend kan ses. För hela Sverige har det varit en nedgång sedan 1980-talet. De senaste tjugo åren har arten minskat i punktrutterna men ökat i standardrutterna. Man tror det beror på att punktrutterna mest är tätortsnära och där har arten minskat mest. Under 2000-talet visar Standardrutterna oförändrat antal i norra Sverige och ökat antal i södra.

Ny holk för pilgrimsfalkarna i Västerås

En dimmig dag i november var det taklagsfika för nya pilleholken på Lantmännens silo i Västerås. Den sju år gamla holken var genomruten och hade lätt kunnat blåsa iväg om en kraftig storm dragit förbi.

Taklagsfikarna fr v: Zsombor Károlyi, Anders Nylén, Ulf Jonfelt, Jan-Erik Isaksson, Jan Cermenius, Erik Westman, Lennart Urby, Alf Johansson och Göran Blomberg

Fria häckningar

Sedan 2011 har projekt pilgrimsfalk i Västmanland satt ut 39 falkungar från Nordens Ark i Västerås, Köping och Arboga. 11 falkungar har fötts i fri häckning i Västerås.

2014

I början av maj 2014 kom hanen CX tillbaka och hade en omärkt hona med sig. En intensiv månad med uppvaktning och parningsförsök inleddes men häckningen misslyckades kanske beroende på att honan (2K) var för ung.

2015

Hanen CX påbörjar häckningsförsök med den nu 3k honan från 2014. Då dyker ny hona upp och bräddar den unga honan. Honan BH (född i det vilda på falkberg i Småland 2012) tar över häckningen och de får tre ungar.

2016

Hanen CX lämnade silon efter häckningen 2015 och återfanns i Marocko men kom inte tillbaka. Honan BH höll sig kvar hela vintern

Även webbkamerorna är på plats. Tack Mats Fahlström som ansvarar för kamerorna och var med och demonterade dem och en vecka senare satte upp dem igen tillsammans med Erik.

Det verkar som falkarna gillar den nya holken. Ofta sitter det minst en falk på sittpinnen när man går in och tittar på webbkameran.

<http://dansec.se/birdcam>

vid silon. Häckningsförsök med ny hane AY, född fritt i Sörmland 2015. Häckningen misslyckades förmodligen pga för ung hane (2k).

2017

Samma par som 2016 och som övervintrat tillsammans vid silon fick två ungar, en hane och en hona.

2018

Återigen samma par som stannade kvar hela vintern och fick tre ungar.

2019

Återigen samma par som stannade kvar hela vintern och fick tre ungar.

Falkungarna lämnar sin boplatz på sensommaren eller hösten men föräldraparet håller sig kvar året runt. Nu är de snart inne på femte året. Honan har hunnit bli sju år. ■

Text: Bo Eriksson, ordförande 1974 - 80

Några minnen från min tid i VOF samt hoten mot Svartåområdet

När jag flyttade till Västerfärnebo var jag redan SOF-medlem och blev automatiskt även VOF-medlem. Min första kontakt med VOF:s verksamhet var hösten 1973. Då hade styrelsen fått nys om att ett torrlägningsföretag i Svartådalens var på gång. Styrelsen hade planer på att föreslå Nötmyran som naturreservat och någon från föreningen bad mig att göra en enkel inventering av växtligheten.

Det här var troligen i november, för Nötmyran var översvämmad så jag åkte långfärds-skridskor på isen och noterade var det var kort starr-/gräsvegetation (troligt bete eller slätter), var det var hög vegetation och vilka skiften som var förbuskade.

Vintern 1974 fick jag frågan om att bli ordförande. Av någon anledning sa jag ja, så på mitt första möte i VOF blev jag vald till ordförande. En post som jag hade till 1980. Jag blev sedan kvar i styrelsen i cirka 10 år till och ingick även i rapportkommittén och den nybildade fågel-skyddskommittén.

1974 startade Svensk Fågelatlas. En inventering som pågick i drygt 10 år. Vi hade ju få medlemmar i landskapets västra delar så vi gjorde några riktade insatser i den delen. Jag minns bland annat en inventeringshög väster om Ställdalen där några tältade i ett litet grustag. Själv sov jag i vår Volvo 145.

Hösten 1975 startade en förrättning om grävning-företag i Svartån från nedströms Hörendesjön till och med Hällsjön. De som var drivande bakom grävningen kallade det en "årensning". Förhoppningen var väl att man skulle se TV-serien Hedebybornas årensning framför sig. De åkte med en flotte och använde en lie och en "mullskopa".

Våren 1976 började vi i Västerfärnebo/Sala räkna rastande svanar, änder och vadare i det berörda området varje dag från att de första fåglarna kom i mars/april till och med att vadarna lämnade i mitten av maj.

Kjell Eklund räknade Gorgen, jag Nötmyran och Erik Andersson och Kalle Källebrink turades om att räkna Fläcksjön, Gussjön, Rörbosjön och Vrenningeängarna. Efter några år orkade vi inte räkna varje dag utan gick över till att räkna på helgerna och 1-2 vardagar. Det fortsatte även på 80-talet. Vi skrev ett antal skrivelser till Länsstyrelsen och redovisade områdets stora värde som rast-plats. För bland annat sångsvan var området av internationell betydelse (gränsen var 175 ex och vi hade räknat in över 1500 ex).

1977 var jag tjänstledig 14 dagar från min lärartjänst för att sammanställa alla uppgifter om fåglar i Svartåområdet åt länsstyrelsen. I slutet av 70-talet utsågs Svartåområdet till ett område som skyddas av våtmarkskonventionen, till stor del på grund av de rastningssiffror som vi fått fram.

Området har nummer 20 bland Sveriges s.k. Ramsar-områden.

- 20A Gorgen – Nötmyran 710 ha
 - 20B Fläcksjön – Gussjön 1280 ha
- Alltså totalt 1990 ha.

I slutet av 70-talet kom också förrättningsmannen med sitt förslag till "markavvattnings". Målsättningen var att "normalt högvatten skulle rymmas i åfåran"! Dvs det rörde sig inte om någon "årensning" där man tar bort vegetation och ev. sedimenterat slam, utan om ett torrlägningsföretag.

Här handlade det om att ta bort över 100 stenar/block och flera hundra kubikmeter morän. Länsstyrelsen engagerade sig emot detta och till slut avgjorde regeringens nej 1991.

Arbetet med att motverka grävning-företaget tog mycket tid och kraft och kanske är orsak till att jag inte kommer ihåg så mycket av styrelsearbetet i VOF. Nu trodde vi ju att området inte var hotat längre, speciellt efter att det utsågs till Natura-2000- område.

Men för cirka 10 år sedan började VKS Vindkraft Sverige projektering för en vindkraftpark på "Norrberget" som ligger öster om Nötmyran. (Norrberget är bolagets namn på Skogby Vägberg!!)

Sträcket från Svartåområdet går åt nordost och passerar i en "sträckkorridor" som är 9 km bred (från Gussjön över Stävsresjön i sydost till norr om Nötmyran/Bodaåkrarna i nordväst). Mitt i denna "korridor" ville företaget sätta upp 16 + 10 vindkraftverk som skulle blockera ett 4,5 km brett område.

Vi hade träffar med företaget och dess konsultbolag, Calluna, och framförde att det var ett synnerligen olämpligt ställe. Talade om att sångsvanarna flyger härifrån på våren när det redan mörknat och även kommer under natten på höststräcket. Vi krävde att de skulle göra ordentliga sträckstudier och använda radar för att kunna studera de som sträckte i mörkar. Men bolaget bestämmer ju hur mycket (dvs hur lite!) tid konsultbolaget får lägga på undersökningar. Att vara här 3x 3 dagar fördelade på hela hösten och 3 x 3 dagar på våren under ett år är ju inte seriöst.

Vårt krav på radarstudier förringades "de

hade frågat experter på radarstudier och de sa att träden på berget skulle störa för mycket". Som man frågar får man svar! Radarn ska naturligtvis inte stå på Norrberget utan väster om Svartån sydväst om Norrberget. Då har radarn fri sikt ända från Boda i norr till Salbohed i söder.

Vi skrev till Sala kommun och påtalade det olämpliga med vindkraftverk på "Norrberget" från VOF, Sala Fågelklubb och Sala Naturskyddsförening samt skrev insändare i VLT undertecknade av VOF:s ordförande och mig. Vi framförde alla våra krav och uppgifter till nämnden i Uppsala som tydligen framförde detta till bolaget.

Då avbröt VKS projekteringen med motive-ringen att elpriset var för lågt och att nämnden krävde alltför dyra undersökningar.

Jag tror dock inte att vi kan pusta ut och tro att nu blir det ingen vindkraftpark. När elpriset går upp tror jag att de kommer att ta upp projektet igen.

Därför behöver vi även fortsättningsvis skaffa fram siffror på att området är en viktig rastplats för sångsvanar, gäss, tranor och änder. Så om du besöker området, räkna och rapportera på Artportalen. Vi måste kunna visa på bra rast- och sträck-siffror. Vi kan inte tro att konsulterna gör sitt jobb.

Ett exempel på detta är hur Calluna redovisade vårsträcket vid Målarberget (mellan Norberg och Avesta). En dag under deras 3 x 3 dagar för att kolla vårsträcket minskade antalet sångsvanar vid Tysslingen. Då kom 3 flockar med sångsvan över Målarberget. Antal 30, 26 och 8 ex på 50, 50 resp. 75 m över marken.

I sammanfattningen av vårsträcket skriver Storch på Calluna: "Målarberget ligger långt från rastplatser så då flyger sångsvanarna så högt att de flyger över eventuella vinkraft-verk". Vindkraftverken är 199,5 m höga.

Slutsats: Calluna skriver precis det som vindkraftsbolaget vill även om egna undersökningar visar något annat!!■

Fågeltornet vid Norrsjön, Surahammar

Vid Norrsjön i Lisjö ca 10 km väster om Surahammar har Naturskyddsföreningen Surahammar sitt fågeltorn, ombyggt 2004.

Tornet är beläget en bit in i Långdalsviken i sjöns nordöstra del. Ett fågeltorn byggdes på platsen redan på 1950-talet av medlemmar i dåvarande Surahammars biologiska förening, ombildad till SNF-krets 1976.

Tornet byggdes på gammal rörställning från en rutschkana som övertogs från ortens badplats, campingbadet vid Magsjön. Rörställningen är kvar som stomme, men själva plattformen är som sagt ny.

Från tornet har man bra överblick över sjön och man ser hela Långdalsviken, där bland annat trana häckar. Vid sjön häckar vissa år också sångsvan, brun kärrhök och vattenrall. Sångsvan, änder, gäss och vadare rastar vid sjön och fågelsträcket kan vara intensivt över området.

Strandskogen invid tornet ger möjligheter se mindre hackspett, gråspett, stjärtnes med mera på nära håll. I viken kan älgar och vildsvin ses beta vattenväxter om sommaren.

Besökare hälsas välkomna till Norrsjöns fågeltorn, som nås genom stig från Djupebovägen i öster, där skylt finns som anger 300 meter till tornet.

En fundering; Var detta första fågeltornet i Västmanland? Kan någon ge svar på frågan var det första fågeltornet i Västmanland byggdes, var och hur gick det till, vilka gjorde jobbet? Vore lite kul veta.

Tom Sävström

Studie främjandet

VOF:s ÅRLIGA ARTRALLY

Lördag 18 januari 2020 är det åter dags för årets höjdare i VOF – Artrallyt. Såväl nybörjare som mer erfarna fågelskådare kan vara med i vår spännande tävling där det gäller att skåda så många fågelarter som möjligt i det vintriga Västmanland.

Det finns tre priser att kämpa om:

- **Korparna** för totalt flest sedda arter.
- **Tofsmesen** till det lag som procentuellt sett flest arter i sin kommun baserat på antal sedda och rapporterade arter i Artportalen under januari tio år tillbaka.
- **Gröngölingen - nyinrättat eko-pris** för lag som endast går eller cyklar. Kortare transport med bil för att möta upp sitt lag accepteras.

Regler och förutsättningar

- Alla arter räknas som man ser eller hör kl. 00.00 – 15.00.
- Ett lag består av minst två deltagare.
- Mer än halva laget ska identifiera fågeln. Är man 3 personer ska minst 2 identifiera den osv.
- Man får bara räkna arter inom EN kommun.
- Ett lag ska föranmälas om antal deltagande samt önskad kommun.
- Vid lika resultat vinner det lag med kortaste körsträcka som redovisas samtidigt med de vanliga arterna. För Eko-priset vinner det lag som hängde in den sista arten senast.
- BirdLife Sveriges etiska regler gäller under hela tävlingen. Finns att läsa på BirdLife Sveriges hemsida: birdlife.se.

Återsamling

Klockan 16.30 träffas vi sedan på restaurang Westerqvarn i Mölnortorp Hallstahammar för att äta god mat och gå igenom våra listor och hylla segrande lag. Gräddstuvad pyttipanna med dryck serveras för 120:- + dryck.

Givetvis rapporteras roliga arter på Artportalen även dagarna och veckorna innan rallyt och om någon hittar en raritet under rallyt så ska den larmas precis som vanligt.

Ytterligare information finns på vof.birdlife.se under menyn Våra aktiviteter.

Anmäl ditt lag till Ulf Carlson 070 374 5979 eller mail till vof.artrally@gmail.com senast 16 januari 2020.

HUR MÅNGA SÅNGSVANAR FINNS DET I EUROPA??

Text: Leif Nilsson

Sångsvanen i Sverige och i Europa i övrigt har visat en markant ökning under de senaste årtiondena. Vid den senaste inventeringen 2015 räknar man med att det fanns 138.500 sångsvanar i nordvästeuropa under vintern mot 59.000 vid den första internationella inventeringen 1995. I vinter är det dags för en ny storinventering av Europas sångsvanar.

Inventeringen avser att täcka hela Europa i samband med den traditionella midvinterinventeringen den 11-12 januari 2020. För att inventeringen skall ge ett bra resultat är det viktigt att så många som möjligt som är ute under den aktuella helgen (och angränsande dagar) rapporterar alla sångsvanflockar som ses

I Sverige har arten expanderat från att ha varit en sällsynt häckfågel på myrarna i nordligaste Lappland till att vara en talrik häckfågel spridd över hela landet. Samma utveckling har skett i många andra länder. Det är därför av största intresse att kunna följa utvecklingen i Europa, inte minst med tanke på de förändringar i vinterklimatet vi upplever.

Till en början kunde utvecklingen i det europeiska sångsvanbeståndet ganska väl följas med de traditionella sjöfågelräkningarna, som startade 1967. Sångsvanarna ändrade emellertid vanor och började mer och mer vistas på land under sitt födosök, varför de inte längre kunde inventeras effektivt vid de traditionella sjöfågelinventeringarna. 1995 startades därför samordnade sångsvaninventeringar (även mindre sångsvan) för att få en helhetsbild för hela Europa. Inventeringarna

har sedan upprepats vart femte år.

En mer utförlig presentation av de tidigare inventeringarnas resultat kan man hitta i två uppsatser i *Ornis Svecica* 2016 (svenska resultat) och *Wildfowl* 2019 (special issue 5; internationella resultat). Uppsatserna kan laddas ner från projektets hemsida.

Rapportera dina observationer till (gärna med epost):

Leif Nilsson, Ekologihuset, 223 62 Lund
070-5255709

leif.nilsson@biol.lu.se

Följande information önskas om de observerade sångsvanarna:

1. Lokalens namn
2. Lokalens läge, ange den så att den kan hittas på topografiska kartan, gärna med angivande av närmaste större ort, gärna med koordinater (lat/long). Om Du känner till lokalens nummer från sjöfågelräkningarna kan du också ange detta i Din rapport.
3. Antalet sångsvanar i flocken.
4. Fördelning av unga och gamla fåglar i flocken.
5. Vilken typ av fält (eller vatten) svanflocken sågs på.

Resultaten redovisas fortlöpande på projektets hemsida: <http://www.zoo.ekol.lu.se/waterfowl/SVANAR/SVANAR.htm>

Invasion av tallbit och moln av björktrastar

Text: Tom Sävström

Flera artiklar i dagstidningar har under hösten 2019 observerat invasionen av tallbit i mellersta och södra Sverige. I några rubriker förekommer fågelns välkända öknamn "dumsnut", ett journalistiskt genidrag för att få läsaren extra intresserad av sin artikel.

Det är under oktober och november som stora mängder tallbit observerats också i det västmanländska landskapet, vilket återspeglas av alla rapporter på Artportalen. Den traststora finkfågeln uppträder mycket orädd, därav namnet dumsnut, och det utgör en trevlig upplevelse att se de vackra fåglarna på nära håll. Har man en större flock i en rönn kan man höra fåglarna småprata med varandra under födosöket. Man kan också tydligt se att de på ett skickligt sätt skalar rönnbären och förtär endast kärnorna. Skalen blir till en röd matta under träden.

Tallbiten i Sverige bebor de lappländska skogarna och det är under år då födan tryter i norr som invasionsrörelser sker söderut i landet. Vi som trivs ute i höstens fågelmarker har också kunnat glädja oss åt stora ansamlingar av trastar och sidensvansar. Det är stort och häftigt att se en flock på ett par tusen björktrastar bilda ett "moln" i lufthavet eller se sammanhållningen i en flock sidensvansar, när de drar fram i våra samhällens centrala delar på födosök.

En tanke går i sammanhanget till vikten av att värna om och öka förekomsten av bärande träd och buskar i skog och mark och inte minst i trädgårdar och i allmänna planteringar

FOTO: ANDERS LUNDIN

i våra tätorter. I år är det extra gott om just rönnbär.

Mera finns att läsa om årets invasion av tallbit på Artportalen (SLU-nyhet, 28 november) där man bland annat ställer frågan: Var kommer tallbitarna från?

En slutsats man drar, om än något osäker, är att tallbitarna i årets invasion har kommit från norra Sverige, norra Finland och norska Finnmarken. Eller kanske har de kommit långt österifrån och fortsatt på en nordlig bana västerut där de tvingats söderut av fjällen.

Jag har undrat över om och i vilken omfattning tallbitarna lämnar landet, vilket tydligen en del gör då fynd under hösten gjorts i Danmark, främst i Skagen på Jyllands nordspets, men även på Själland. Men huvudparten anses stanna i landet för att småningom vända norrut igen. Vi har i alla händelser en mycket spännande vinter att se fram mot, med flera möten med tallbit och andra vinterfåglar. Ut och upplev!■

Obsar hämtade från rapportsystemet Artportalen 11/7 - 31/10 2019

Observationerna är ej granskade
av RK eller RRR.

Text: Gunilla Hammarström

Under augusti och september kom många rapporter om aftonfalk, som mest 5 ex. på samma ställe, från hela landskapet. I oktober och november har stora mängder tallbitar rapporterats in från hela landskapet.

Juni

Brandkronad kungsfågel, 1 ex. sågs med föda åt ungar, Åtorp/Hammarby, Nora sn. den 2-30.

Svarthalsad dopping, 1 ex. Frövisjön, Skultuna sn. den 6.

Vassångare, 1 ex. hördes sjungande, Hällsjön, Fläckebo sn. den 8, Östra holmen, Västerås den 14 och Asköviken, Västerås-Barkarö sn. den 24.

Lundsångare, 1 ex. hördes sjungande, Hörksbyn, Grängesbergs sn. den 10.

Kustlabb, 1 ex. sågs sträckande, Sörby, Ramnäs sn. den 30.

Brun glada, 1 ex. har rapporterats från Stora Grådänget, Västanfors sn. den 2, Gnien, Ramnäs sn. den 28 och från Skattgården, Dingtuna sn. den 30.

Röd glada, 1 ex. sågs vid Vangsviken, Grythyttans sn. den 9 och vid Gnien, Ramnäs sn. den 23.

Sommargylling, 1 ex. hördes sjungande i energiskogen, Malmön, Köpings sn. den 8.

Hökuggla, 1 ex. sågs vid Stora Grillsjön, Västervåla sn. den 26.

Juli

Brandkronad kungsfågel, 1-2 ex, har rapporterats med föda åt ungar, Åtorp/Hammar, Nora sn. den 8-9, 25.

Ägretthäger, 1 ex. har rapporterats från Lövsta-pumpen, Asköviken, Dingtuna sn. den

10, från Gnien, Ramnäs sn. den 14 och från Östersjön, Sura sn. den 13.

Vassångare, 1 ex. hördes sjungande, Asköviken, Västerås-Barkarö sn. den 14 och från Fågelviken, Västerås den 26.

Stäpphök, 1 ex. sågs vid Lövsta-pumpen, Asköviken, Dingtuna sn. den 11-12.

Röd glada, 1 ex. har rapporterats från Ervalångarna, Ervalla sn. den 2, från Solingtorp, Romfartuna sn. den 15 och från Gnien, Ramnäs sn. den 28.

Sommargylling, 1 ex. hördes sjungande, Ängsö slott, Ängsö sn. den 25.

Bändelkorsnäbb, 1 ex. hördes i Björksta, Västanfors sn. den 25 och 2 ex. sågs rastande, Hammargatan 30, Grythyttans sn. den 26.

Augusti

Brandkronad kungsfågel, 1 ex. sågs Åtorp/Hammarby, Nora sn. den 2-4.

Ägretthäger, 1 ex. sågs rastande, Morskogasjön, Ramsbergs sn. den 10 och Barkarösviken, Kungs-Barkarö sn. den 12-20.

Kustlabb, mörk morf. 1 ex. sågs förbiflygande Bockmurholmen, Västervåla sn. den 13, Stora Grådänget, Västanfors sn. den 13 och Gnien, Ramnäs sn. den 23.

Stäpphök, 1 ex. sågs födosökande, Västvalla, Fellingsbro sn. den 30.

Aftonfalk, som mest 2 ex. rapporterades från Västanfors, Dingtunas Ramnäs, Grythyttans och Björskogs socknar den 4- 31.

Röd glada, 1 ex. sågs födosökande vid Morskogasjön, Ramsbergs sn. den 1.

Brun glada, 1 ex. sågs förbiflygande Solingtorp, Romfartuna sn. den 2.

Bändelkorsnäbb, 4 ex. sågs vid Kvarntjärnarna, Hällefors sn. den 15.

September

Citronärta, 1 ex. sågs förbiflygande, Bergsmanshyttan, Nora sn. den 1.

Ägretthäger, 1 ex. rapporterades från Södra Skomakarsjön/Skatviken, Grythyttans sn. den 3 och från Asköviken, Västerås-Barkarö sn. den 27.

Stäpphök, 1 ex. sågs sträckande vid Gnien, Ramnäs sn. den 6 och födosökande vid Rudö, Rytterne sn. den 17.

Tajgasångare, som mest 2 ex. sågs vid Semla slamdammar, Västanfors sn. den 21 och 1 ex. sågs vid Asköviken, Västerås-Barkarö sn. den 27.

Aftonfalk, som mest 5 ex. rapporterades från Romfartuna, Dingtunas, Tortunas, Björkstas, Västerås-Barkarö, Ramnäs, Hällefors, Grythyttans, Gunnilbos, Himmetas, Skultunas, Skinnskattebergs, Medåkers, Hallstahammars, Arbogas, Västsuras, Västanfors och Rytternas socknar den 1-18.

Brun glada, 1 ex. rapporterades från Farstuholmen, Rytterne sn. den 2 och från Asköviken, Västerås-Barkarö sn. den 6 och från Ekholmen, Kolbäcks sn. den 7.

Röd glada, 1 ex. rapporterades från Norra Hästhagen, Björskogs sn. den 3, från Valla, Himmetsa sn. den 5, 7, 8, från Åsta, Björskogs sn. den 8 och från Sorby, Björskogs sn. den 14.

Bändelkorsnäbb, 2 ex. Billingen, Kolbäcks sn. den 7, 3 ex. Gäddtjärnen, Lindes sn. den 21, 2 ex. Torrvärpsund, Grythyttans sn. den 24 och 1 ex. Kindlahöjden, Hjulsjö sn. den 29.

Isländsk rödspov, 1 ex. sågs rastande Tornudalen, Asköviken, Västerås-Barkarö sn. den 26-27.

Hökuggla, 1 ex. sågs födosökande Trehörningen, Västerfärnebo sn. den 29.

Oktober

Fjälllabb, 1 ex. rapporterades från Ennora, Västervåla sn. den 5.

Fjällgås, 1 ex. sågs sträckande, Backgården, Västanfors sn. den 3.

Jaktfalk, 1 ex. sågs födosökande Högbymaden, Gnien, Ramnäs sn. den 6.

Ägretthäger, 1 ex. sågs rastande Gnien,

Ramnäs sn. den 16 och Lagårdssjön, Kolbäcks sn. den 31.

Berglärka, 1 ex. sågs rastande Gnien, Ramnäs sn. den 25.

Tretåig mås, 4 ex. 1K och 1ex. adult, sågs sträckande Kvicksund, Rytternes sn. den 28.

Isländsk rödspov, 1 ex. sågs Asköviken, Västerås-Barkarö sn. den 1-19.

Bändelkorsnäbb. 1 ex. Kindlahöjden, Hjulsjö sn. den 1 och 2 ex. Hörksbyn, Grängesbergs sn. den 26.

Hökuggla, 1 ex. Västerås den 5, 24, Västervåla sn. den 18-19, 29, Sura sn. den 21, 27, Västerfärnebo sn. den 26, Fläckebo sn. den 30-31, Karbenningssn. den 21, 30.

Prutgås, 1 ex. sågs rastande Skultunasågen, Skultuna sn. den 13, 24, 60 ex. sågs Ramnäs, Ramnäs sn. den 10 och 10 ex. förbiflygande, Ässjan, Rytterne sn. den 16.

Tallbit, mellan 1 – 70 ex. har rapporterats mellan den 19 – 31 från hela landskapet. Den 24 noterades 154 ex. sträckande förbi Kvicksund, Rytterne sn.

De socknar där det har rapporterats tallbitar är: Västanfors (den 19), Västerfärnebo, Fläckebo, Linde, Ramnäs, Grängesberg, Västerås, Hallstahammar, Sura (70 ex den 25), Kolsva, Vikers, Näsby, Grythyttan, Hällefors, Skinnskatteberg, Grangärde, Kungs-Barkarö, Nora, Gunnilbo, Berg och Karbenning.

November

Tretåig mås, 1-2 ex. sågs sträckande, Kvicksund, Rytterne sn. den 3, 9.

Hökuggla, 1 ex. Stållberget/Bartjärnsbergen, Västervåla sn. den 1-5, Hedgårdarna, Hällefors sn. den 2, Dalkarlstorp, Fläckebo sn. den 3.

Tallbit, även i november har tallbitar rapporterats från hela landskapet, från följande socknar:

Sura, Västanfors, Hällefors, Skultuna, Nora (30 ex. den 2), Näsby, Munktorp, Västerås (50 ex. Piltorget, Skerike den 12), Romfartuna, Ramnäs, Dingtuna, Fellingsbro, Grythyttan, Rytterne, Skinnskatteberg, Ramsberg, Ljusnarsberg, Kolbäck, Berg, Linde, Hallstahammar och Västervåla. ■

Notiser

Fagerstas första fjällabb sågs och foto-graferades av en privatperson i Ennora 5/10.

I Hällefors har ett antal medlemmar åkt runt och inventerat lämpliga häckningsplatser för backsvala! Detta med anledning av den kommande rikstäckande backsvaleinventeringen år 2020-2021. Nu ska man fundera på hur dessa kan restaureras till lämpliga boplatser.

VOF:s samarbetspartner i Västerås
Audio Video/Atelje Eggeborn har bytt namn till Elon Ljud & Bild/Atelje Eggeborn. Samarbetet fortsätter som tidigare och som medlem i VOF har du rabatt när du handlar kikarprodukter.

Program lokala klubbar i Västmanland

Mer info
på resp. klubb
webbsida.

Tid	Lokal klubb	Aktivitet
Dec		
31	Hedströmsdalen	Nyårsafton vid Norsa kl. 10.00 – 12.00
Jan		
07	Arboga	Månadsmöte - kl 19.00
11	Frövi	Endagsinventeringen.
11	Surahammars	
	Naturskyddsförening	Nyårsvandring i Ramnäs 13.00 från Stenhuset
12	Ramnäs-Virsbo	Öppet hus i Vita skolan 14--16.
20	Hällefors	Årsmöte kl 18.30 Folkets Hus
26	Arboga	Stadsfågelräkning – kl 10:00
26	Ramnäs Virsbo	Öppet hus i Vita skolan 14-16
Feb		
01	Arboga	Strömstareinventering i Arboga kommun.
05	Arboga	Årsmöte - kl 19.00
06	Frövi	Årsmöte
13	Hällefors	Holkspikning
20	Ramnäs-Virsbo	Årsmöte i Vita skolan 18.00
23	Hällefors	Örnspaning kl 08.00
29	Arboga	Örnräkning Hästnäs udde
29	Rapphönan	Örnräkning Gäddeholms brygga

Västmanlands lokala klubbar

Arboga Fågelklubb
Ordf. Seppo Leppälampi
076-645 9780
seppoleppalampi@hotmail.com
www.arbogafk.net/

Hedströmsdalens Ornitologiska Förening
Ordf. Tina Nordberg
070-303 1610
tina_nordberg@hotmail.com
www.alcedoattis.se/

Fagersta Fågelskådare
Ordf. Jan Hellström
070 213 9665
lahol7@hotmail.com
www.fagerstafagelskadare.se

Hällefors Ornitologiska Förening
Ordf. Aulis Syväjärvi
070 687 1111
aulis@atasteofmedia.se
www.halleforsornitologiskaforening.se/

Frövi Fågelklubb
Ordf. Anders Forsell
072-720 74 90
http://birds.nu/ffk.htm

Nora Biologiska Förening
Ordf. Peter Bernövall
070 212 3658
peterbernovall@gmail.com
www.norabf.se/

Naturskyddsföreningen Hallstahammar
Ordf. Christer Andersson
070-744 34 81
christer.andersson13@telia.com
https://hallstahammar.naturskyddsforeningen.se/

Ramnäs Virsbo Naturklubb
Ordf. Sören Larsson
070 5678 725
soren20@telia.com
www.hemsida.net/suranatur/

Naturskyddsföreningen Surahammar
Ordf. Tom Sävström
070 584 5909
t.savstrom@hotmail.se
https://surahammar.naturskyddsforeningen.se/

Sala Fågelklubb
Ordf. Kalle Källebrink
070 640 0501
kalle.kallebrink@gmail.com

Skultuna Naturklubb
Ordf. Börje Eriksson
070 712 8820
borje43@gmail.com

Studie
främjandet

B FÖRENINGSBREV

Returadress
Fåglar i Västmanland
c/o Ulf Carlson
Byggmästarv 20
734 40 Hallstahammar

Västmanlands Ornitologiska Förening
www.vof.birdlife.se